

فارسی ۳

(اهلی ساز غول امتحان)

مشترک همه رشته ها

- ایستگاه های تمرین
- تمرین های جامع (درس به درس) به همراه سؤال های امتحانات نهایی و پاسخ تشریحی آن ها و بیان نکته ها
- اردو های تدارکاتی
- شبیه ساز امتحانات پایانی نوبت اول و دوم با پاسخ نامه تشریحی و بیان نکته ها
- درس نامه (درس به درس)
- برای مرور مطالب درسی و به یادآوری نکته های مفید

مؤلف: دکتر علی احمد نیا

مجموعه کتاب های آمادگی برای امتحان

به نام خدا

سرشناسه:

عنوان و پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت:

شماره کتابشناسی ملی:

فارسی ۳ (اهلی ساز غول امتحان)

دکتر علی احمدنیا

دبیر مجموعه ادبیات: سعید همایونفرد

با مدیریت: هادی عزیززاده

مدیر فنی: خدایار مبین

گرافیک: مینا هرمزی، بهاره خدای

صفحه آرا: سپیده خداوردی

مدیر تولید: نسیم مرادی

چاپ: اول ۱۴۰۱

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

لیتوگرافی: امیرگرافیک

چاپخانه: هدفنوین

قیمت: ۰۴۹ تومانی

ناشر: انتشارات مبتکران

(پروانه نشر: ۱۶۷/۱۰۲)

تهران، خیابان فخررازی، خیابان وحید نظری شرقی، پلاک ۵۹

تلفن مرکز فروش و پخش ۰۲۱-۶۱۰۹۴۸۰۱-۲

www.mobedu.ir

فروشگاه اینترنتی مبتکران

حقوق چاپ و نشر، محفظ و مخصوص ناشر است و هرگونه کپی برداری و نقل مطالب بدون اجازه ی ناشر پیگرد قانونی دارد.

«غول امتحان» در کمین است!

این غول، این روزها، غول‌تر هم شده‌است و قرار است در آینده تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان، نقش مهم‌تری را ایفا کند. چه باید کرد؟! باید خود را برای روبه‌رو شدن با آن آماده کرد.

هدف از تألیف کتاب‌های «اهلی‌ساز غول امتحان» همین است؛ یعنی، آمادگی برای امتحانات نهایی و موفقیت قطعی شما دانش‌آموزان. پیش از مطالعه این کتاب‌ها، چند استراتژی کارساز را به‌خاطر داشته‌باشید:

۱. غول‌ها از شگردهای خاصی برای موفقیت استفاده می‌کنند، مروری بر شگردهای گذشته آن‌ها، موفقیت شما را تسهیل می‌کند. به‌همین دلیل، مؤلفان در این کتاب‌ها، پرسش‌های امتحانات نهایی سال‌های گذشته را به‌همراه پاسخ‌نامه تشریحی و نکته‌های کلیدی - در موقعیت‌های مناسب - در اختیار تان قرار می‌دهند.

۲. غول‌ها ممکن است شگردهای خود را دائماً تغییر دهند، پس آشنایی با شگردهای قبلی آن‌ها و پاسخ به پرسش‌های امتحانات نهایی سال‌های گذشته کافی نیست و موفقیت شما را در امتحانات نهایی تضمین نمی‌کند؛ به‌همین دلیل، مؤلفان در ایستگاه‌های تمرین، پرسش‌های متعددی را درس‌به‌درس و خط‌به‌خط در اختیار تان قرار می‌دهند تا در برخورد با شگردهای جدید غول امتحان شگفت‌زده نشوید.

۳. برای آمادگی بیش‌تر شما برای مقابله با غول امتحان، دو اردوی تدارکاتی هم پیش‌بینی شده‌است، یعنی در دو مرحله در برابر غول امتحان قرار می‌گیرید؛ در اردوی اول با سؤالات شبیه‌ساز امتحان از نصف کتاب، و در اردوی دوم با پرسش‌های شبیه‌ساز امتحان از تمام کتاب. مطمئن باشید با پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها، غول امتحان با مشاهده توانایی‌های شما، با لبخندی بر لب تسلیم شده و رفاقت را بر رقابت با شما ترجیح خواهد داد.

۴. در بخش پایانی کتاب‌های این مجموعه، درس‌نامه‌ای هم به‌صورت درس‌به‌درس برایتان در نظر گرفته شده‌است که برای مرور کتاب و نکته‌های مهم آن بسیار مفید خواهد بود.

۵. یادتان باشد برای مقابله با غول امتحان، علاوه بر تسلط بر مطالب درسی و آشنایی با شگردهای امتحانی، باید از نظر جسمی و ذهنی هم آماده باشید، از تغذیه مناسب گرفته تا خواب کافی و...

۶. نکته مهم دیگر، این که شب امتحان، شب استراحت است؛ پس، خود را از همان روزهای نخست سال تحصیلی برای امتحانات آماده کنید. سعی کنید دست‌کم با یک هم‌کلاسی مطالعه کنید و تمرین‌ها را با هم حل کنید و پاسخ‌هایتان را به یکدیگر توضیح دهید. این روش، در یادگیری پایدار بسیار مؤثر خواهد بود.

زبان و ادبیات فارسی و جهان سرشار از شیرین‌ترین و رساترین نوع آموزش برای پرورش و رشد اندیشه و انسان و انسانیت است؛ ارسطو، فیلسوف یونان باستان، می‌گوید انسان حیوانی است ناطق به‌عبارتی انسان یعنی زبان. زبان‌شناسان، زبان را ابزاری برای اندیشه و اندیشیدن به‌شمار می‌آورند و قائلند که هرچه زبان، قوی‌تر، اندیشه قوی‌تر و به عکس؛ پس برای درک و دریافت بهتر ریاضی و فیزیک و فلسفه و زیست و ... نیاز مبرم به زبان و زبان‌آموزی است و خوشبختانه وجود سه زبان فارسی (زبان مادری)، انگلیسی و عربی در آموزش کشور، نقش بسیار مهمی در بارور کردن اندیشه دانش‌آموزان برای فراگیری درس‌های دیگر خواهد داشت و هرگونه کم‌توجهی به آن‌ها، ضربه کاری و جبران‌ناپذیری بر پیکر درس‌های ریاضی و فیزیک و غیره هم خواهد داشت و به قول آلفونس دوده، نویسنده فرانسوی، «وقتی قومی به اسارت دشمن درآید و مغلوب و مقهور بیگانه‌گردد تاوقتی که زبان خویش را همچنان حفظ کند چونان کسی است که کلید زندان خویش را در دست دارد و با زبان آزاد می‌شود و انسان به رهایی می‌رسد.»

در این کتاب، برای آموزش قلمروهای زبانی، ادبی و فکری، از چند روش استفاده کرده‌ایم تا فراگیری شما دانش‌پژوهان کامل شود. بدین منظور در ایستگاه‌های تمرین، پرسش‌هایی با پاسخ تشریحی آن‌ها در سه قلمرو آمده‌است سپس برای سنجش بیشتر در قالب اردوهای تدارکاتی، پرسش‌های چند امتحان از نوبت اول و دوم آمده‌است. در ادامه، در صفحه پایانی کتاب، تدارکاتی دیده شده‌است و مؤلف کتاب، همیشه همراه شما خواهد بود و مباحثی که نیاز به توضیح بیشتری دارد در قالب فیلم‌های آموزشی، به شما آموزش می‌دهد و با مرور آن‌ها [ایستگاه‌های تمرین، اردوهای تدارکاتی و فیلم‌های آموزشی] به تسلط بیشتری از مباحث کتاب دست‌می‌یابید.

سال‌هاست که جمله معروف برنارد شاو نویسنده و نمایشنامه‌نویس ایرلندی، را در انتهای برگه امتحانات مدرسه می‌نوشتیم که: «آنچه را دوست دارید به‌دست آورید و گرنه مجبور خواهید شد هر آنچه را به‌دست آورده‌اید دوست‌بدارید.»

پس بیایید با همدیگر برای دوست‌داشتنی‌هامون تلاش کنیم. در مورد این کتاب هم اگر نظری داشتین برامون بفرستین.

سعید همایونفر / ۱۴۰۱

مقدمه ۳

ایستگاه‌های تمرین ۱

درس ۱ تا ۹ ۶

پاسخ‌نامه تشریحی ۲۰

اردوی تدارکاتی ۱

آزمون نمونه ۱ ۲۵

آزمون نمونه ۲ ۲۸

آزمون نمونه ۳ ۳۱

پاسخ‌نامه تشریحی اردوی تدارکاتی ۱ ۳۴

ایستگاه‌های تمرین ۲

درس ۱۰ تا ۱۸ ۳۸

پاسخ‌نامه تشریحی ۴۹

اردوی تدارکاتی ۲

آزمون نمونه ۱ ۵۴

آزمون نمونه ۲ ۵۹

آزمون نمونه ۳ ۶۳

آزمون نمونه ۴ ۶۶

آزمون نمونه ۵ ۶۹

پاسخ‌نامه تشریحی اردوی تدارکاتی ۲ ۷۳

درس‌نامه ۷۳

ایستگاه‌های تمرین ۱

تمرین‌های جامع درس به درس از نیمه اول کتاب
به همراه پرسش‌های امتحان نهایی سال‌های قبل
و پاسخ‌نامه تشریحی آن‌ها و بیان نکته‌ها

درس ۱

۱. عبارت‌های زیر، به ترتیب، درباره کدام واژه‌هاست؟
 (الف) مایه تمامی و کمال گردش روزگار: ...
 (ب) پی بردن به حقایق: ...
 (پ) نگاه داشتن دل از توجه به غیر حق و فرمانروا: ...
۲. معنی چند واژه، نادرست است؟ معنی درست آن‌ها را بنویسید.
 (الف) اعراض: روی گرداندن از کسی یا چیزی، روی گردانی
 (ب) خوان: سفره، سفره فراخ و گشاده
 (پ) انبساط: حالتی که در آن احساس بیگانگی، ملاحظه و رودربایستی باشد.
 (ت) نماینده: نشان دادن، هویدا و آشکار کردن
 (ث) کریم: بسیاربخشنده، بخشاینده، از نام‌ها و صفات خداوند
 (ج) وظیفه: آنچه باید هر روز به انجام برسد.
۳. معنی چند واژه، درست است؟
 (فاحش: ناسزا) (فایق: برتر و برگزیده) (واصفان: وصف‌کنندگان، ستاینندگان) (نسیم: خوشبو) (قدوم: قدم‌ها) (مفرح: شادی‌بخش) (نبات: رُستنی)
۴. واژه‌های «به خدای تعالی بازگشتن، دارای نشان پیامبری، برگزیده و پایمرد» معنی کدام واژگان هستند؟
۵. معانی برابر دو گزینه، نادرست است؛ آن‌ها را مشخص کنید.
 (الف) جلال: بزرگواری و شکوه، به مقام کبریایی خدا اشاره دارد.
 (ب) تقصیر: مقصر در امری
 (پ) حکیم: دانا به همه چیز، همه کارهای خدا از روی دلیل و برهان است.
 (ت) عاکفان: جمع «عاکف»، کسانی که در مدتی معین در مساجد بمانند و به عبادت پردازند.
 (ث) مَلِک: پادشاه، خداوند
 (ج) عزوجلّ = بخشنده و گرامی، بعد از ذکر و دعا می‌آید.
۶. درستی و نادرستی هر گزینه را مشخص کنید. [آیا غلط املائی در هر عبارت وجود دارد؟ بعد از مشخص کردن غلط املائی، شکل درست املائی غلط‌ها را بنویسید].
 (الف) این است داستان حذر از مکان غدر و مکاید رأی دشمن، اگرچه در تزرع و تذلل مبالغت نماید.
 درست نادرست
 (ب) ورثنا خواهی که باشد جفت تو با سنایی چون «سنایی» باش فرد
 درست نادرست
 (پ) بادی اندر دولت و اقبال، تا باشد همی از ثنا و شکر و مدح تو «سنایی» را ثنا
 درست نادرست
 (ت) اگر مخلوقی خواستی که این معانی در عبارت آرد، بسی کاغذ مستغرق گشتی و حق سخن جمله گذارده نشدی و اصحاب معرفت، بدین تأمل بسیار کرده‌اند.
 درست نادرست
 (ث) آن‌گاه بر کران چشمه‌ای رفت که در او غوکان بودند و ملک کامگار و متاع داشتند.
 درست نادرست
۷. کدام آثار، نثر آمیخته به نظم است؟
 (الف) گلستان سعدی
 (ب) کلیله و دمنه
 (ت) اسرارالتوحید
 (ب) تاریخ بیهقی
 (ث) سفرنامه ناصر خسرو

۸. ترکیب‌هایی که اضافه تشبیهی هستند با علامت ☒ مشخص شوند.

- الف) عصارهٔ تاک ب) بحر مکاشفت ج) سرور کاینات د) دیوار اَمّت ه) امید اجابت
- ث) کلاه شکوفه ج) پردهٔ ناموس ز) مهد زمین ح) مرغ سحر

۹. در کدام گزینه همهٔ ترکیب‌ها، اضافهٔ تشبیهی هستند؟

- الف) گوشهٔ کلاه، روی ماه، روی تعظیم، قبهٔ غرش ب) آبروی بندگان، جمال عشق، اوج بلاغت، تفسیر خویش
- پ) دروگر زمان، عصارهٔ تاک، شهد فایق، موسم ربیع ت) بنات نبات، دایهٔ ابر بهاری، خوان نعمت، قبای ورق

۱۰. با توجه به مفهوم بیت‌های زیر، در کدام گزینه، «نماد» دیده‌ نمی‌شود؟

- الف) ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز گان سوخته را جان شد و آواز نیامد
- ب) جهان از شب تیره چون پر زانغ هم آن‌گه سر از کوه برزد چراغ
- پ) هیچ نقاشت نمی‌بیند که نقشی برکشد و آن دیده که از حیرتش کلک از بنان افکنده‌ای
- ت) شعر من بر علم من برهان بس است جان‌فزای و پاک چون آب زلال

۱۱. در کدام بیت، آرایه‌های «تلمیح، تشبیه، جناس و مراعات نظیر» دیده‌ می‌شود؟

- الف) من از آن حُسن روزافزون که یوسف داشت دانستم که عشق از پردهٔ عصمت برون آرد زلیخا را
- ب) جام آب خضر اندر ظلماتم دادی قدر دانستی و حل‌وای براتم دادی
- پ) پدرم روضهٔ رضوان به دو گندم بفروخت من چرا مُلک جهان را به جوی نفروشم
- ت) ز بیم چشم بد بر تو بخوانم سورت یوسف چو تو با صورت یوسف، مرا رخساره بنمایی

۱۲. با توجه به بیت‌های پرسش «۱۱»، پاسخ دهید:

- الف) در چند بیت، تلمیح وجود دارد؟
ب) در بیت «الف»، کدام آرایه وجود ندارد؟
پ) در بیت «ب»، کدام آرایه وجود ندارد؟
ت) در بیت «پ»، تشبیه و جناس هست یا خیر؟
ث) در بیت «ت»، جناس، تلمیح، تشبیه و مراعات نظیر را مشخص کنید.

۱۳. تعداد واژه‌های «هم‌آوا» در کدام گزینه بیش تر است؟

- الف) آسمان تا دامن محشر نبود پایدار گر به قدر تو نبودی آسمان را انتساب
- ب) کردار جز نفاق و عمل جز خلاف نه گفتار جز دروغ و سخن جز فسانه نیست
- پ) قومی سپر خویش نمودند جهان را ما تیغ برائت به سر هر سه کشیدیم
- ت) مطرب از گفتهٔ «حافظ» غزلی نغز بخوان تا بگویم که ز عهد طربم یاد آمد

۱۴. با توجه به پرسش «۱۳» پاسخ دهید:

- الف) در گزینهٔ «الف، ب، پ، ت» واژه‌های «هم‌آوا» را مشخص کنید.
ب) یک «استعاره» و یک «تشبیه» در بیت‌ها بیابید.

۱۵. در هر یک از بیت‌ها و عبارت‌های زیر، نوع «حذف» را مشخص کنید.

- الف) بنده همان به که ز تفسیر خویش عذر به درگاه خدای آورد
- ب) ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز گان سوخته را جان شد و آواز نیامد
- پ) چه غم دیوار اَمّت را که دارد چون تو پشتیبان چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیان
- ت) همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار شرط انصاف نباشد که تو فرمان‌بری

۱۶. در بیت «همه از رُخ تو، صحن چمن لاله به دامان هم از خط تو، باد صبا نافه به جیب است» نوع حذف فعل را با دلیل، مشخص کنید.
۱۷. در کدام گزینه، هر دو نوع «حذف» وجود دارد؟
 الف) فغان کاین لولیان شوخ شیرین کار شهر آشوب
 ب) معنی بی لفظ را ادراک کردن مشکل است
 پ) افسوس که از شش جهت راه بیستند
 ت) خود نه زبان در دهان عارف مدهوش
۱۸. در همه بیت‌ها به استثنای بیت ... نقش دستوری ضمیر پیوسته، «مضاف الیه» است.
 الف) بضاعت نیاوردم آلا امید
 ب) هنوزت اجل دست خواهش نیست
 پ) من ز دست تو خویشتن بکشم
 ت) به خطا گر کشیدم سر زلف
- چنان بردند صبر از دل که تُرکان خوانِ یغما را
- چهره نازک همان بهتر که باشد با نقاب
- آن خال و خط و زلف و رُخ و عارض و قامت
- حمد و ثنا می‌کند که موی بر اعضا
- خدایا ز عفو مکن نا امید
- بر آورد به درگاه دادار، دست
- تا تو دستم به خون نیالایی
- چین ابروی تو جواب بس است

درس ۲

۱. در معنای واژه‌های کدام گزینه، اشتباه وجود دارد؟
 الف) تزویر: ریاکار / خمار: مست / داروغه: شب‌گرد
۲. واژه‌های «پاسبان و نگهبان، مأمور حکومتی شهر، گوشه‌نشین و سخن‌دان» به ترتیب، معانی واژه‌های کدام گزینه است؟
 الف) والی، قاضی، معتکف، ادب‌شناس
۳. معنای واژه «حد» را در هر بیت بنویسید.
 الف) درون خانه خود هر گدا شهنشاهی است
 ب) بندم کن و حدم بزن ای خسرو خوبان
۴. معنی چند واژه، نادرست است؟
 (خمار: مست / درهم: مسکوک نقره / اکراه: ناخوشایندبودن / مدام: هی / ملک: پایتخت / داروغه: شب‌گرد / ادیب: سخنران / قبا: جامه‌ای که از سوی پیش باز است / جلال: بزرگواری /
 ۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار
۵. درست‌بودن و نادرست‌بودن هر گزینه را مشخص کنید (آیا غلط املائی در هر عبارت وجود دارد یا خیر؟ بعد از مشخص کردن غلط املائی، شکل درست املائی را بنویسید).
 الف) واجب است بر تو که حق نعمت او بگذاری و خود را از عهده این شهادت بیرون آری
 درست نادرست
- طوق در گردن فکنده طوع بی‌اکراح را
 درست نادرست
- می‌کنی پهلو تهی از بهر بی‌پایان چرا
 درست نادرست
۶. معنای فعل «می‌شد» را در هر بیت بنویسید.
 الف) چون شب آمد همه را دیده بیارآمد و من
 ب) آن نه می بود که دور از نظرت می‌خوردم
 پ) از خیال تو به هر سو که نظر می‌کردم
 ت) «سعدیا» عقد ثریا مگر امشب بگسیخت؟
- قدم برون‌منه از حد خویش و سلطان باش
 کز هجر تو دیوانه و از عشق تو مستم

۷. کاربرد معنایی و دستوری آخرین فعل را در هر بیت بنویسید.
- (الف) تسلیم و رضا پیشه‌کن و شادبزی
(ب) از بی‌خردی بود که با جوهریان
(پ) از چشم خود پیرس که ما را که می‌کشد
(ت) گـر تـرک وداع کـرده‌ام معذورم
۸. مفهوم مقابل بیت زیر، از کدام بیت، قابل دریافت است؟
- «گفت آگه نیستی کز سر درافتادت کلاه
(الف) غلط کردم نیفتادم به فکر ظاهرآرایی
(ب) چه باید این خرد کت داد یزدان
۹. مفهوم کدام گزینه با شعر: «ریشه‌های ما به آب / شاخه‌های ما به آفتاب می‌رسد / ما دوباره سبز می‌شویم.» تناسب دارد؟
- (الف) په که با خواب دیده نستیزد
(ب) بعد از ایمن، روی درپه‌می دارم
۱۰. بیت: «زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست / در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست» با کدام بیت تناسب معنایی دارد؟
- (الف) خبر از سوز پنهانم کسی دارد که همچون من
(ب) به هیچ‌زاهد ظاهرپرست نگذشتم
- چون نیک و بد جهان به تقدیر تو نیست
لاف از گه‌ری زنی که در کان تو نیست
جانا گناه طالع و جرم ستاره نیست
تو جان منی وداع جان آسان نیست
- گفت در سر عقل باید بی‌کلاهی عار نیست»
به‌جای عقل در سر طره دستار بایستی
چو دردت را نخواهد بود درمان
- دل ز هر غافل ته‌می دارم
خسبد اما به‌وقت برخیزد
- بود در سینه‌اش داغی ز درد لاله رخساری
که زیر خرقة نه زَنار داشت پنهانی

درس ۳

۱. توضیحات زیر مربوط به کدام واژه‌ها است؟
- «دارای اراده قوی، ماتم‌کده، ثابت‌کردن کسی یا چیزی در جایی، کنار»
- (الف) استوار، بیت‌الاحزان، مستقرشده، ساحل
(ب) ثابت‌قدم، بیت‌الجزن، استقرار، طرف
۲. واژه «همّت» در کدام بیت، معنای متفاوتی دارد؟
- (الف) عاقبت دست بدان سرو بلندش برسد
(ب) برسر تربت ما چون گذری همّت خواه
(پ) دریا و کوه در ره و من خسته و ضعیف
(ت) روی خوب است و کمال هنر و دامن پاک
۳. در معنای واژه‌های کدام گزینه، اشتباه وجود دارد؟
- (الف) صاحب قلم: نویسنده / مسلک: روش
(ب) طایر: پرنده / موافق: همراه
۴. در کدام بیت غلط املائی دیده می‌شود؟
- (الف) شاعر از شعر تو گوید چه عجب داری از آنک
(ب) ای اسیر دوش و فردا درنگر
۵. املائی «قربت» در کدام بیت نادرست است؟
- (الف) قربت هستی گوارا بر امید نیستی است
(ب) سیمرغ مطلقمی که تو بر کوه قاف قربت
- هر که را در طلبت همّت او قاصر نیست
که زیارت‌گه رندان جهان خواهد بود
ای خضر پی‌خجسته مدد کن به هم‌تم
لاجرم همّت پاکان دو عالم با اوست
- (ب) اجانب: بیگانه / محفل: انجمن
(ت) سلسله‌جنبان: محرک / استقرار: برپایی
- از زمین آب به دریا شود آتش به اسیر
در دل خود عالم دیگر نگر
- آه از آن روزی که آن‌جا هم نباشد بار ما
پرورده هر دو گیتی در زیر پر و بالت

۶. کدام گزینه را نمی توان نمونه «غزل اجتماعی» به شمار آورد؟
- (الف) افتاده به زحمت وطن از کید (مکر) اجانب
(ب) من که به کوی خرمی داشتمی وطن کنون
۷. در بیت های زیر، واژه هایی را که در بردارنده «مجاز» هستند مشخص کنید.
- (الف) اگر جهان همه دشمن شود از دامن تو
(ب) سرم فدای قفای ملامت چه باک
(پ) هزارسال پس از مرگ من چو بازایی
(ت) غم تو دست برآورد و خون چشمم ریخت
۸. در بیت های زیر، آرایه «تلمیح» به کار رفته است یا خیر؟
- (الف) چشم تو از بردگی ها محرم است
بله خیر
(ب) روز گم گشتن فرزند مقادیر قضا
بله خیر
(پ) تنگ های شکر مصری بسی دیدیم، لیک
بله خیر
(ت) با قد خم شده مغلوب هوا چند شوی؟
بله خیر
(ث) سیمرغ کوه قاف حقیقت کنون منم
بله خیر
(ج) قدح پرکن که من در دولت عشق
بله خیر
۹. در بیت های زیر «کنایه» وجود دارد یا خیر؟ (در صورتی که «کنایه» به کار رفته، مشخص نمایید.)
- (الف) نصیحت همه عالم چو باد در قفس است
بله خیر
(ب) دلم از وحشت زندان سکندر بگرفت
بله خیر
(پ) هر جا که قدم نهی بر روی زمین
بله خیر
(ت) رخسار صبح پرده به عمدا برفکنند
بله خیر
(ث) نوجوانان وطن بستر به خاک و خون گرفتند
بله خیر
۱۰. در چند مورد از بیت های زیر «حذف فعل» دیده می شود؟
- (الف) زهرعاشق رموز عشق مشنو سر عشق گل
(ب) عالمی را به نکوداشت نگه دانی داشت
(پ) خونم چو می ار کشی حلالیت
(ت) میان ما بسی فرق است ای همدرد، دم درکش
(ث) تو درون پرده، خلقی به تو مبتلا، ندانم
- این گوهر پر شعشه در کام نهنگ است
وادی بیکران غم شد وطنم، دریغ من
- به تیغ مرگ شود دست من رها ای دوست
گرم بُود سخن دشمن از قفا ای دوست
ز خاک نعره برآرم که مرحبا ای دوست
مکن که دست برآرم به رتنا ای دوست
- دل میان سینهات جام جم است
چاه دروازه کنعان به پدر نماید
شکر شیرین دهان او ز تنگی دیگر است
خاتم خویش برآر از کف این اهرمان
کو عارفی که قول مرا ترجمان کند؟
جوان بخت جهانم گرچه پیرم
- به گوش مردم نادان، چو آب در غربال
رخت بر بندم و تا ملک سلیمان بروم
آن مردم چشم نگاری بـوده است
راز دل زمانه صـحرا برفکنند
تا که دربر، شاهد آزادی و قانون گرفتند
- زمرغان چمن نتوان شنید از عنـدلیب اما
مال خویش از قبل داشت، نداری تو نگاه
می بی من اگر خوری حرامت
تو خاری داری اندر پا و من پیکانی اندر دل
به چه حيله می بری دل، تو که رُخ نمی نمایی؟

۱۱. مفهوم برابر بیت‌ها در هر گزینه، درست است یا نادرست؟

(الف) دانی که بود ره‌رو آزادی گیتی؟

درست نادرست

(ب) نیازمند بلاگو رخ از غبار مشوی

درست نادرست

(پ) ز فرد فرد محال است کارهای بزرگ

درست نادرست

(ت) خوشا به حال چنین ملت نجیب و غیور

درست نادرست

(ث) من نه آن صیدم که آزادی هوس باشد مرا

درست نادرست

(ج) می‌کند مهرهی خضر، بیابان مرگت

درست نادرست

۱۲. مفهوم «مقابل» بیت زیر در کدام گزینه، دیده می‌شود؟

«نالۀ مرغ اسیر این همه بهر وطن است

(الف) کجا به فکر وطن مرغ مانده در قفس است

(ب) نمی‌توان به وطن ناله‌ای به درد کشیدن

آنان که در این بادیه آغشته به خونند (جانبازی در راه وطن)

که کیمیای مراد است خاک کوی نیاز (تحمّل بلا)

ولی ز جمع توان خواست هرچه خواهی خواست (مدلت خواهش)

که علم و دانش او را کمال استغناست (ارزش علم)

از قفس گویم، نفس تا در قفس باشد مرا (مبارزه برای آزادی)

اگر از درد طلب راهبری نیست تو را (تأکید بر وجود راهنما)

مسلك مرغ گرفتار قفس هم‌چو من است»

که کرده ترک وطن خوگرفته با آزار

نواى مرغ چمن‌درچمن غریب نگرده

درس ۵

۱. معنای درست و نادرست را مشخص کنید.

(الف) معجر: سرپوش و روسری / پس‌افکنند: میراث

(ب) فسرده: منجمد و یخ‌زده / سفله: بدسرشتی

(پ) ضماد: مرهم و دارو / ستوران: اسب و استر

(ت) ارغند: خشم‌آلود / سریر: تخت پادشاهی

(ث) گرز: خشمگین، غضبناک / تزویر: فریب، ریاکاری

(ج) اورنگ: اورند، مجازاً فرّ و شکوه / کافور: ماده‌ای سفیدرنگ و خوشبو

(چ) سلسله‌جنیان: محرک / نحس: بداختر

درست نادرست

۲. معادل معنایی واژه «سریر» در کدام بیت، به کار رفته است؟

(الف) باده نوش از جام عالم‌بین که بر اورنگ جم

(ب) تا به چنین لفظ نام سفله نرانی

۳. کدام بیت، فاقد غلط املائی است؟

(الف) با خوار بودی هم‌نشین چون عقل با جانی قرین

(ب) ز قول بنده نبوده است هتک مستوری

۴. جاهای خالی را پر کنید.

«محمدتقی بهار ... دماوندیه را در سال ... هجری شمسی سرود.»

(الف) قصیده - ۱۳۰۱ (ب) غزل - ۱۳۰۰

شاهد مقصود را از رخ نقاب انداختی

ز آب خضر کام مار گرز نشویی

بر آسمان رو از زمین منزل به منزل تا لقا

به لطف بنده نرفته است کشف کتمانی

۵. در کدام بیت «حسن تعلیل» دیده نمی شود؟
- الف) خجلت حلم تو داده است زمین را تسکین
ب) گر نبودى ز عشق نقش نگیخت
پ) تویی آن کس که اگر منع کنی
ت) آرام خاک تابع پای و رکاب توست
ث) عرض (= آبرو) پاکت همچو ذات عقل ایمن از فساد
ج) بی تو رفته است ورنه در زنبور
چ) چنار پنجه گشاده است و نی کمر بسته
ح) با عطارد گفتم از کلکش نداری شرم؟ گفت:
۶. تعداد ترکیب های «وصفی» و «اضافی» در کدام گزینه، نظیر بیت زیر است؟
- «تو مشیت درشست روزگاری
الف) تا چشم بشر نبیندت روی
ب) ای دیو سپید پای دریند
پ) تو قلب فشردۀ زمینی
ت) شو منفجر ای دل زمانه
۱) الف، پ ۲) ب، پ ۳) الف، ت ۴) ب، ت
۷. در دو بیت زیر ... ترکیب وصفی و ... ترکیب اضافی به کار رفته است؟
- الف) پشت بر محراب، اهل دل عبادت می کنند
ب) از نمکدان که دارد عندلیب این شور را؟
۸. کدام گزینه با بیت زیر تناسب مفهومی دارد؟
- «در دناک است که در دام شغال افتد شیر
الف) به خواری منگر ای منعم ضعیفان و نحیفان را
ب) نرگس ز برهنگی سرافکنده به پیش
۹. بیت زیر با کدام بیت «تقابل مفهومی» ندارد؟
- «دلا خموشی چرا؟ چو خم نجوشی چرا
الف) چند خموش می کنم سوی سکوت می روم
ب) ز جوش شکوه بیداد دوست می ترسم
پ) خلوتیان گریخته نقل سکوت ریخته
ت) در کمینگاه خموشی می توان دریافتن
۱۰. مفهوم برابر کدام بیت ها، «نادرست» است؟
- الف) ای مشیت زمین بر آسمان شو
ب) ای مبادر سرسپید بشنو
پ) بگرای چو ازدهای گرز
ت) بایسد از رنگها جدا گردیم
ث) چو آید به کوشیدنت خیر پیش
- غیرت حلم تو داده است زمان را تعجیل
- ز انگبین کی کناره کردی موم؟ (= غسل)
- بباد را از حرکت بنشانی
- تعجیل باد واله دست و عنان تو (= سرگشته)
- سال عمرت همچو دور چرخ بیرون از حساب
- در پی نوش کی نشستی نیش؟
- دعا و خدمت دستور و صدر دنیی را (= دنیا)
- پس چرا مهر خموشی بر زبان آورده ام؟
- از گردش قرن ها، پس افکنند
بنهفته به به ابر، چهر دل بند
ای گنبد گیتی، ای دماوند
از درد، ورم نموده یک چند
و آن آتش خود، نهفته میسند
- قبله این دوربینان گوشه ابروی کیست؟
طوق عنبرفام قمری، حلقه گیسوی کیست؟
- یا که محتاج فرومایه شود مرد کریم
که صدر مجلس عشرت گدای ره نشین دارد
- صد پیرهن حریر پوشیده پیاز
- برون شد از پرده راز، تو پرده پوشی چرا؟
هوش مرا به رگم من ناطق راز می کنی
- مباد مهر سکوت از دهن فروریزد
- ز آن که سکوت مست را هست قوی وقایتی (= محافظت)
- آن چه از آفات درگویندگی پوشیده است
- بر وی بنواز ضربتی چند (دعوت به مبارزه و قیام)
- این پند سیاه بخت فرزند (پندپذیری)
- بخروش چو شرزه شیر ارغند (دعوت به قیام)
- چون حقیقت همیشه بی رنگ است
(توصیه به ترک مصاحبت با مردم)
- به توفیق حق دان نه از سعی خویش (= توصیه به تلاش)

درس ۶

۱. معنی درست و نادرست را مشخص کنید.
- الف) اشتیاق: کشش روح انسان خداجو در راه شناخت پروردگار
 ب) بدحلالن: کسانی که در مسیر به سوی حق، غمگین هستند.
 پ) نفیر: فریاد و زاری به صدای بلند / حریف: همراه
 ت) تریاق: پادزهر / دمساز: درد آشنا
 ث) مستور: پوشیده / بی‌گاه‌شدن: پدیدآمدن
 ج) حریف: دوست / ظنّ / بیداز
 چ) مستغرق: شیفته / شرحه: گوشتی که از درازا بریده‌باشند.
۲. واژه «دستور» در کدام بیت، معنای متفاوتی دارد؟
- الف) بدید خود را بر تخت ملک و ز چپ و راست
 ب) نی فهم کننند خلق این را
 پ) مفتخر تبریز تویی، شمس دین
 ت) دستور نیست جان را تا گوید این بیان را
۳. معنای «حریف» در کدام بیت با بیت زیر، یکسان نیست؟
- «نی حریف هر که از یاری بُرید
 الف) چه خوش باشد آهنگ نرم حزین
 ب) ای حریفان بست موزون خود
 پ) مدتی رو ترک جان من بگو
 ت) «سعدی» نه حریف غم او بود ولیکن
۴. در کدام گزینه، غلط املایی وجود دارد؟
- الف) جواب خصم به زبان تیغ توان‌دادن نه به سیر مذلت که در روی حمیت‌کش
 ب) و ملک مسطور به نزدیک حکیم رفت و در تواضع افراط نمود
 پ) سیه‌گوش گفت: فضلۀ صید شیر می‌خورم و در پناه صولت او زندگانی می‌کنم
 ت) آزمند مباح و مرا چهل روز مهلت ده تا بطلان مذهب او به برهانی قاطع بر تو روشن گردانم
۵. در کدام گزینه، به ترتیب اثری «منظوم . منثور» با موضوع «ادبیات عرفانی» آمده‌است؟
- الف) تحفة الاحرار، گلستان ب) تذکرة الاولیا، روضه خلد
 پ) مثنوی معنوی، فیه‌مافیه ت) منطق‌الطیر، کلبه و دمنه
۶. در کدام بیت «اسلوب معادله» به کارنرفته‌است؟
- الف) شراب، گردِ کدورت نبرد از دل ما
 ب) دو منزل‌اند دل و دیده هر دو خانه تو
 پ) دیده‌بستن ز جهان فیض و گشایش دارد
 ت) دخل بی‌جا ندهد غیر خجالت‌آوری
 ث) زیور آیینۀ دل‌روشنی باشد، نه عکس
 ج) گریه تلخ مرا خنده او شیرین ساخت
 چ) آن‌چنان کز رفتن گل خار می‌ماند به‌جا
- درست نادرست
- هزارصف ز امیر و ز حاجب و دستور
 نی دستوری که دم زخم فاش
 گفتن اسرار تو دستور نیست
 ورنی ز کفر رستی هر جا که کفر آمد
- پرده‌هایش پرده‌های ما درید
 به گوش حریفان مسست صیوح
 من قدها می‌خورم بر خون خود
 رو حریف دیگرى جز من بگو
 با رستم دستان بزند هر که درافتاد
- چو دانه سوخته‌باشد چه از سحاب آید
 چه حاجت است که من گویمت کجا بنشین
 چون گدا کور شود برگ و نوایی بیند
 تیر کج باعث رسوایی تیرانداز است
 خانه تاریک را شمعى به از صد صورت است
 شعله‌آه مرا قامت او رعنا کرد
 از جوانی حسرت بسیار می‌ماند به جا

۷. نقش دستوری واژه‌های مشخص شده در کدام گزینه، نادرست است؟
- (الف) حُسن بی‌پایان او چندان که عاشق می‌گُشد (مفعول)
 (ب) وادی پیموده را از سرگرفتن مشکل است (مفعول)
 (ج) زُمَرهٔ دیگر به عشق از غیب سربر می‌کند (صفت)
 (د) چون زلیخا عشق می‌ترسم جوان سازد مرا (متعم)
۸. در کدام گزینه، جای «مضاف و مضاف‌الیه» عوض نشده‌است؟
- (الف) کشور تدبیر را زیر و زبر سازد قضا
 (ب) جانِ غافل را سفر در چار دیوار تن است
۹. مفهوم روبه‌روی کدام گزینه، درست نیست؟
- (الف) هر که جز ماهی ز آبش سیر شد: شوق بی‌نهایت عارف
 (ب) سرّ من از نالهٔ من دور نیست: اتحاد ظاهر و باطن
 (ج) محرم این هوش جز بیهوش نیست: بی‌خبری از عشق
 (د) نی حریف هر که از یاری بُرید: هم‌دلی و هم‌زبانی مبتلایانِ فراق
۱۰. مفهوم کدام بیت با سایر بیت‌ها، تفاوت دارد؟
- (الف) سخن را نبوشنده باید نخست
 (ب) مستمع، صاحب‌سخن را بر سر کار آورد
 (ج) مثال طبع چو کان آمد و سخن گوهر
 (د) به سخن هر که شود زنده نمیرد هرگز
- (الف) گهر بی‌خریدار ناپید درست
 (ب) غنچهٔ خاموش، بلبل را به گفتار آورد
 (ج) اگر طلب نکنندش پمانند اندرکان
 (د) دم عیسی است هوای نفس آباد سخن

دوس ۷

۱. معنی درست و نادرست را مشخص کنید.
- (الف) محب: عاشق شدن / ممت: مردن
 (ب) سامان: درخور / قوت: خوراک
 (پ) سودا: خیال / بی‌خودی: بی‌هوشی
 (ت) ناگزیر: چاره / فرض: لازم و ضروری
 (ث) غایت: ابتدا / مأوا: منزل
 (ج) بزم: محفل و ضیافت / حُسن: زیبایی
۲. در کدام بیت، غلط املائی وجود دارد؟
- (الف) پیش از ممت هر که فنا کرد نفس را
 (ب) مریض الفتش تمحید آسودن نمی‌داند
۳. کدام بیت فاقد غلط املائی است؟
- (الف) بهر را سرپنجهٔ مرجان نیندازد ز جوش
 (ب) از حلقهٔ بندگیت بیرون نرود
 (پ) بوَد چو واسطه در عقد اگر قیاس کنی
 (ت) میفشان دانسه، در راه تـذروی
۴. در متن زیر واژه‌های گزینهٔ ... فاقد «سجع» هستند.
- «فلان عزم کرده‌است و نیت جزم که بقیت عمر معتکف نشنید و خاموشی گزیند تو نیز اگر توانی سر خویش گیر و راه مجانیت پیش؛ گفتا به عزّت عظیم و صحبت قدیم که دم برنیارم و قدم بردارم مگر آن‌که که سخن گفته‌شود به عادت مألوف و طریق معروف که آزدن دوستان جهل است و کفّارت یمین سهل، و خلاف راه صواب است و نقض رأی اولوالالباب که ذوالفقار علی در نیام باشد و زبان سعدی در کام»
- (الف) نشیند، گزیند (ب) عزم، جزم (پ) دم، قدم (ت) نیام، کام

درست نادرست

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

- (الف) بعد از حیات شربتش آب بقا بود
 (ب) مگر گرداندن رنگی دهد تغییر پهلویش
 (ج) چند بر دل می‌نهی از بهر تسکین دست را
 (د) تا نقش حیاط در نگین دل ماست
 (پ) ز روشنی نسبش در میانسهٔ انساب
 (ت) که مأوا گیرد از سروری به سروری

.۵

درستی و نادرستی هر گزینه را مشخص کنید.

(ب) در ترازویی که صبر عاشقان سنجیده‌اند

درست نادرست

(ب) چون به آگاهی رسیدی گفت و گوها محو کن

درست نادرست

(پ) از لب خامش زبان وامانده کام است و بس

درست نادرست

(ت) بر پر عنقا تو هر رنگی که می‌خواهی ببند

درست نادرست

(ث) دوستی با ناتوان، مایه روشن‌دلی است

درست نادرست

(ج) لقمه افتد ز دهان چون نبود قسمت کس

درست نادرست

.۶ کدام بیت فاقد «مسند» است؟

(الف) من آن مرغ سخندانم که در خاکم رود صورت

(ب) در حدود ری یکی دیوانه بود

(پ) رقیب کیست؟ که در ماجرای خلوت ما

(ت) تا گشت روشنم که به جایی نمی‌رسد

(ث) بیار ای لعبت ساقی، نگویم چند پیمانہ

(ج) حضور گنج عزلت گر تو را از خاک بردارد

(چ) هم‌عنانم با صبا، سرگشته‌ام؛ سرگشته‌ام

(ح) غم‌خوار دل ای مه، از درد من، آگه نه‌ای

.۷

در کدام مصراع «نهاد + مفعول + مسند + فعل» یافت می‌شود؟

(الف) بساز با من رنجور ناتوان ای دل (پ) به کام دل نرسیدیم و جان به حلق رسید (ث) درون فروماندگان شادی کن (چ) گرم خوانده‌ام سیرت سروران

هنوز آواز می‌آید به معنی از گلستانم

سال و مه کردی به سوی دشت گشت

فرشته ره نبرد تا به اهرمن چه رسد

کردم گره چو لاله به دل دود آه را

که گر جیحون پیمایی، نخواهی یافت سیرابم

اگر در خلد خوانندت، به استغنا نهی پا را

هم‌زبانم با پری، دیوانه‌ام؛ دیوانه‌ام

والله نه‌ای؛ بالله نه‌ای، از دردم آگاهی؟ بگو

(ب) به ناز گر بخرامی جهان خراب کنی (ت) آب حیات من است خاک سرکوی دوست (ج) خداوند زر برکند چشم دیو (ح) مژگان تو دل را هدف تیر ستم ساخت

.۸

نقش واژه‌های مشخص شده در بیت‌های زیر، به ترتیب، کدام است؟

(الف) راز همه کرد افشا ننموده رخ زیبا

(ب) ور رنج گشت راحت، در من نگر همان دم

(پ) ترسم گسلسد مویبت، از کشمکش دل‌ها

(ت) مرا در منزل جانان، چه امن عیش چون هر دم

.۹

مفهوم حدیث زیر در کدام بیت، آمده است؟

«إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا عَشَقَهُ وَ عَشَقَ عَلَيْهِ فَيَقُولُ عَبْدِي أَنْتَ عَاشِقِي وَ مُجِيبِي وَ أَنَا عَاشِقُ لَكَ وَ مُجِيبُ لَكَ إِنَّ أَرَدْتَ أَوْ لَمْ تُرِدْ»

(الف) کنون او ما و ما اویم در عشق

(ب) حدیث عاشقی با او بگفتیم

دگر زین بیش چتوان کرد ما را؟ (چه‌توان) بخندید او و گریبان کرد ما را

کوه اگر گردد تحمل، نیست هم‌سنگ عدس (اغراق، تضاد)

نیست منزل جز بیابان مرگی شور جرس (اسلوب معادله، ایهام)

بال از پرواز چون ماند آشیان دام است و بس (تشبیه، جناس)

صورت آیینة هستی همین نام است و بس (تشبیه، واج‌آرایی)

موم چون با رشته سازد شمع محفل می‌شود (اسلوب معادله، استعاره)

روزی از نگر کز بُن دندان ریزد (حسن تعلیل، اسلوب معادله)

۱۰. مفهوم کلی کدام دو بیت، فاقد ارتباط معنایی است؟
 الف) می‌تواند حلقه بر در زد حریم حُسن را
 جمال کعبه چنان می‌کشاندم به نشاط
 ب) بی‌عشق زیستن را جز نیستی چه نام است؟
 آن را که زندگیش به عشق است مرگ نیست
 پ) در عشق کسی قدم نهد کش جان نیست
 هر آن کسی که در این حلقه نیست زنده به عشق
 ت) باز آ که در هوایت خاموشی جنونم
 خدنگ عشق به هر قلب خسته‌ای که نشسته

در رگ جان هر که را چون زلف پیچ و تاب هست
 که خارهای مغیلان حریر می‌آید
 یعنی اگر نباشی کار دلم تمام است
 هرگز گمان مبر که مر او را فنا بود
 با جان بود به عشق در سامان نیست
 بر او نمرده به فتوای من نماز کنید
 فریادهای برانگیخت از سنگ کوهساران
 نهاد سنگ بنالد ز ناله‌های حزینش

درس ۸

۱. معنای درست و نادرست را مشخص کنید.

درست نادرست

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

- الف) مستعجل: شتابنده / طبق: سینی گرد بزرگ و معمولاً چوبی
 ب) غایت‌القصوی: کمال مطلوب / نمط: بساط شطرنج
 پ) سوءهاضمه: بدگواری / بازسته: مرتبط
 ت) طیلسان: قبا / کیانی: کی‌ها
 ث) چریغ: خورشید / غاشیه: یکی از نام‌های قیامت
 ج) چشمگیر: شایان توجه / کازیه: جاکاغذی

۲. کدام بیت، فاقد غلط املائی است؟

- الف) طبعم ز هر که بودی گوی سخن ربودی
 ب) نیمه سالی ندانم بیش‌تر یا کم‌تر است

۳. در کدام گزینه، هیچ «متلی» وجود ندارد؟

- الف) تکیه بر جای بزرگان نتوان زد به گزاف
 ب) ای سلیم آب ز سرچشمه ببند
 پ) من و فردوس بدین نقد بضاعت که مراست

۴. درستی و نادرستی هر گزینه را مشخص کنید.

- الف) باران اشکم می‌دود و ز ابرم آتش می‌جهد
 درست نادرست
 ب) به مهلتی که سپهرت دهد ز راه مرو
 درست نادرست
 پ) هر که لب‌های تو را چشمه حیوان شمرد
 درست نادرست
 ت) تا زنگ غیر ز آینه دل زدوده‌ام
 درست نادرست
 ث) شهری اندر هوست سوخته در آتش عشق
 درست نادرست
 ج) سجود کردی و هرگز نگفتی آدم را
 درست نادرست

- ا) اما اگر نبودی در خانه‌ای محصل
 کز تو دارم انتظار وعده یک تاقه شال

- مگر اسباب بزرگی همه آماده کنی
 که چو پُر شد نتوان بستن جوی
 اهرمن را که گذارد که به مینو برود؟ (سرمایه)

با پختگان گوی این سخن، سوزش نباشد خام را (تشبیه، تضاد)

تو را که گفت که این زال ترک‌دستان گفت (کنایه، استعاره)

بی‌نصیب است هنوز از صفت انسانی (تلمیح، پارادوکس)

در آینه ندیده‌ام آلا مثال دوست (تشبیه، تضاد)

خلقی اندر طلبت غرقه دریای غم‌اند (تشبیه، مجاز)

من آفریده ز نارم، تو آفریده ز طین (تشبیه، تلمیح)

۵. در عبارت زیر، به ترتیب «مضاف‌الیه مضاف‌الیه»، «صفت مضاف‌الیه» و «متمم» کدام است؟
«مطالعه تفاسیر قرآن، روح اشعار حافظ را جلایی خاص بخشیده و از غزلیات این شاعر بی‌بدیل، می‌توان به مهارت خاص او در کشف رموز عرفانی پی برد.»
- الف) قرآن، این، روح
ب) حافظ، عرفانی، شاعر
پ) شیراز، این شاعر، مهارت
ت) رموز، بی‌بدیل، کشف رموز عرفانی
۶. در کدام بیت، «وابسته وابسته» از نوع «صفت مضاف‌الیه» است؟
الف) از هر طرف که رفتم جز وحشتم نیفزود
ب) این راه را نهایت، صورت کجا توان بست؟
۷. کدام گزینه، «ممیز» ندارد؟
الف) مدان مرخصم را خُرد ای برادر
ب) آن سفر کرده که صد قافله دل همراه اوست
پ) گوش اگر داری، در این بستان سرا، هر غنچه‌ای
ت) ز من تا صبر صد فرسنگ راه است
۸. مفهوم بیت زیر، در کدام گزینه نیست؟
«طاق پذیر است عشق، جفت نخواهد حریف
الف) چارچوب طبع بشکن مردوار
ب) تا توانستی ربودی چون عقاب
۹. مفهوم کدام بیت با دو بیت دیگر، تفاوت دارد؟
الف) روزی هزار بار بخوانم کتاب صبر
ب) صبر کن «حافظ» به سختی روز و شب
پ) منشین رو تُرش از گردش ایام که صبر
۱۰. مفهوم روبه‌روی کدام بیت، نادرست بیان شده است؟
الف) بر هرچه کردگار تو را داد شکر کن
ب) خاک‌پای اهل دانش کیمیاست
پ) هر که را کارش برای حق بود
ت) درخت جور و ستم هیچ برگ و بار نداشت
ث) از نم دیده و خون جگر فرهاد است

درس ۹

۱. معانی درست و نادرست را مشخص کنید.

درست	نادرست
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
- الف) بن: علف بیابانی / طبق: تماشاگاه
ب) مشایعت: بدرقه کردن / کهر: اسب یا استری که به رنگ سرخ تیره است
پ) طفیلی: وابسته / تعبیر: بازگویی
ت) ماورا: برتر و ماسوا / مباحات: سرافرازی
ث) ابدیت: جاودانگی / قاش: قسمت پایین زین
ج) قدس: پاک و باصفا / نغز: دلاویز

۲. واژه «تماشا» در کدام بیت، معنای متفاوتی دارد؟

- (الف) من دگر میل به صحرا و تماشا نکنم
 (ب) هر که تماشای روی تو چون قمرت کرد
 (پ) ترک دنیا و تماشا و تنعم گفتیم
 (ت) روز بهار است خیز تا به تماشا رویم
- که گلی همچو رُخ تو به همه بستان نیست
 سینه سپر کرد پیش تیر ملامت
 مهر مهری است که چون نقش حجر می‌نرود
 تکیه بر ایام تا دگر آید بهار

۳. واژه‌هایی را که معنی آن‌ها نادرست بیان شده‌است مشخص کنید و شکل درست آن‌ها را بنویسید.

درست	نادرست	
☐	☐	(الف) سَموم: باد سرد و مهلك
☐	☐	(ب) تصدیق‌نامه: گواهی نامه
☐	☐	(پ) بساط: گستردنی
☐	☐	(ت) تبار: اصل و نژاد
☐	☐	(ث) عشیره: قبیله
☐	☐	(ج) مواهب: خوبی‌ها
☐	☐	(چ) گُرده: میان دو کتف
☐	☐	(ح) تموز: ماه سوم بهار
☐	☐	(خ) عدلیّه: دادگستری

۴. کدام بیت، فاقد غلط املائی است؟

- (الف) اسب‌ها را دان همی شب‌دیز و گلون و کحر
 (ب) پیش ارباب حصب ترک نسب بایدکرد
 (پ) قصّه کوتاه کنم غصّه بپردازم به
 (ت) آن‌جا که فنا نشعّه اسرار تو دارد
 (ث) بخشنده کف رادش چندان که تو گویی
 (ج) بشکست خرد پیکر گردون چون خنگ شه
- ابرش و بور و سمند و کرنگ و خنگ و رخش
 پرده دیده و دل فرش ادب بایدکرد
 تا نجاتی بودم باشد از این گرم و گذار
 پیمان‌کش جوش بهار است خزان‌ها
 در حوضه او گشته ضمین رزق مقدر
 یک شیخه درفگند به گوش دو پیکرش

۵. آرایه‌های روبه‌روی کدام گزینه، تماماً درست است؟

- (الف) شنیده‌ام که حدیثی که آن دوباره شود
 (ب) طوطی چو سخن‌گویی پیش شکر می‌مرد
 (پ) صباگو باد می‌پیما و سوسن‌گو زبان می‌کش
 (ت) چنین که بر سر میدان عشق می‌نگرم
 (ث) غوطه در خون می‌دهد دل را فروغ داغ عشق
 (ج) باغی است طاووس رخس، ماری است افسونگر در او
- چو صبر گردد و تلخ، ارچه خوش بود چو شکر (تشبیه، پارادوکس)
 طوبی چون روان‌گردی، بر رهگذرت میرد (تشبیه، استعاره)
 که بلبل را ز عشق گل قرار از دست بیرون شد (کنایه، اغراق)
 دل پیاده به‌دست سوار خواهدماند (استعاره، حسن‌تعلیل)
 می‌کند خورشید عالم تاب رنگین، سنگ را (استعاره، حسن‌تعلیل)
 شهری چون من بنهاده سر، بر خط آن افسون‌گر (جناس، حسن‌تعلیل)

۶. در میان گروه‌های اسمی زیر، چند «وابسته وابسته» دارد؟

«دو سیر زعفران، لباس خواهر بزرگ‌تر، بهترین دانش‌آموز کلاس، نخستین روز مدرسه، یک فروند هواپیمای جنگی، لباس نسبتاً نفیس، برجسته‌ترین شرکت‌کننده المپیاد ادبی، کتاب جغرافیای منطقه، آن داور بین‌المللی، چندمین روز پیاپی، رنگ در ساختمان، رنگ قرمز تند»

۷. در متن زیر، چند «وابسته وابسته» وجود دارد؟ مشخص کنید.

«ناله‌های گریه‌آلود آن امام راستین را که همچون این شیعه گمنام و غریبش در کنار آن مدینه پلید و در قلب آن کویر بی‌فریاد، سر در حلقوم چاه می‌برد و می‌گریست.»

۸. در کدام بیت، جملهٔ غیرساده (مرکب) وجود ندارد؟
- الف) آمد و رفت و دلم برد و کنون حاصل وقت
ب) گر مساعد شوم دایرهٔ چرخ کبود
پ) چشم من کرد به هر گوشه، روان سیلِ سرشک
ت) اول به بانگ نای و نی، آرد به دل پیغام وی
۹. عبارت زیر با کدام بیت، قرابت مفهومی دارد؟
- «شاهین تیزبال افق‌ها بودم، زنبوری طفیلی شدم و به گنجی پناه بردم.»
- الف) بس گل شکفته می‌شود این باغ را ولی
ب) اکنون به دام صد غم و صد محنتم اسیر
۱۰. کدام بیت با عبارت زیر، تناسب ندارد؟
- «آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و خیال و الهام و احساس در سَموم سرد این عقل بی‌درد و بی‌دل پژمرد.»
- الف) تا تو را از دور دیدم رفت عقل و هوش من
ب) می‌کند هر لحظه ویران‌تر مرا تعمیر عقل
- اشک گرمی است که بنشسته به دامن من است
- هم به‌دست آورمش باز به پرگار دگر
- تاسه‌ی سرو تو را تازه‌تر آبی دارد
- وآن‌گه به یک پیمانه می، با من وفاداری کند
- کس بی‌بلای خار نچیده‌است از او گلی
- آن مرغ خوش‌دلی که تو دیدی پرید و رفت
- می‌شود نزدیک منزل کاروان از هم جدا
- شور سیلاب است در ویرانه‌ام مهتاب را

پاسخ درس ۱

۱. الف) تتمه (ب) مکاشفت (پ) مراقبت

۲. معنی سه واژه، نادرست است: ۱. انبساط (خودمانی شدن)

۲. نماینده (آن که آشکار و هویدا کند، نشان دهنده)

۳. وظیفه (روزی مقرر و معین، وجه معاش، مقرری)

۳. واژه‌های «فاحش» (آشکار، واضح) و «قدم» (قدم نهادن، فرارسیدن) نادرست هستند، بقیه واژگان، درست معنی شده‌اند.

۴. به ترتیب: اثابت، وسیم، صفت، فایق، شفیع

۵. ب، ج

۶. الف) نادرست: تضرع (ب) درست

(پ) نادرست: ثنا (دوم) ← سنا (د) نادرست: گذارده ← گزارده

(ث) نادرست: متاع ← مطاع

۷. الف / پ

۸. ب / پ / ث / چ / خ

۹. ت

۱۰. پ

۱۱. د

۱۲. الف) در همه بیت‌ها تلمیح وجود دارد.

(ب) در بیت «الف» «جناس» وجود ندارد. / تلمیح (اشاره به داستان حضرت یوسف^(ع)) تشبیه (پرده عصمت) / مراعات نظیر: (یوسف و زلیخا)

(پ) در بیت «ب»، جناس وجود ندارد / تلمیح (اشاره به ماجرای خضر و آب حیات که با گذر از تاریکی‌ها به آن دست یافت و عمر جاودان نصیب او شد. / تشبیه: (حلوای برکت) / مراعات نظیر: (آب، خضر، ظلمات)

(ت) در این بیت «تشبیه و جناس» وجود ندارد.

(ث) جناس: «سورت» (سوره) و «صورت» (چهره) / تلمیح: اشاره به داستان حضرت یوسف^(ع) / تشبیه: صورت [مانند] یوسف / مراعات نظیر: چشم، صورت، رخساره

۱۳. الف) قدر (اندازه) ← غدر (مکر و حيله) / انتصاب (پیوستگی و خویشی) ← انتصاب (گماشتن)

(ب) عمل (کار) ← امل (آرزو)

(پ) برائت (بیزاری) ← براعت (برتری)

(ت) نغز (شیرین) ← نقض (شکستن)

۱۴. الف) در پرسش شماره سیزده توضیح داده شد و واژه‌های «هم‌آوا» مشخص گردید.

(ب) استعاره: «دامن محشر» / تشبیه: تیغ برائت

۱۵. الف) بنده همان به [است] که ... ← حذف به قرینه معنوی

(ب) ای مرغ سحر [با تو هستم] ... ← حذف به قرینه معنوی

(پ) چه غم [وجود دارد] ... چه باک [وجود دارد / هست]

← حذف به قرینه معنوی

(ت) همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار [هستند]

← حذف به قرینه معنوی

۱۶. همه از رخ تو صحن چمن لاله به دامان [است]

حذف به قرینه لفظی / زیرا «است» در مصراع دوم، واژه «است» به کار رفته است.

۱۷. الف / فغان [دارم، برمی‌آورم] = قرینه معنوی

چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را [بردند] = قرینه لفظی

۱۸. الف) [مرا از عفو ناامید مکن (مفعول)]

(ب) دست خواهش تو / پ: خون من

(ت) زلف تو

پاسخ درس ۲

۱. گزینه «الف»

تزییر: نیرنگ، دورویی، ریاکاری / خمار: می‌فروش

۲. گزینه «ب»

۳. در گزینه «الف»، «حد» به معنی «مرز، اندازه و شمار» است و در گزینه «ب» «حد» در معنی «کیفر و مجازات شرعی برای گناهکار و مجرم» است.

۴. گزینه «۳»

خمار: می‌فروش / مُلک: سرزمین، کشور / ادیب: سخن‌دان

۵. الف) نادرست: «بگذاری» ← «بگزاری»

(ب) نادرست: «اکراح» ← «اکراه»

(پ) نادرست: واژه «بهر» ← «بحر»

۶. الف) «می‌شد» در معنی «می‌رفت»

(ب) «می‌شد» در معنی «می‌رفت»

(پ) «می‌شد» فعل اسنادی است (مصور: مسند)

(ت) «می‌شد» به معنی «می‌رفت» و غیراسنادی است.

۷. الف) «نیست» فعل اسنادی است.

(ب) «نیست» غیراسنادی است به معنی «وجود ندارد».

(پ) «نیست» فعل اسنادی است.

(ت) «نیست» فعل اسنادی است.

۸. گزینه «الف»: مفهوم بیت پرسش «ترجیح عقل و اندیشه بر ظاهر» است و مفهوم مقابل (متضاد) در گزینه «الف» آمده است: ترجیح ظاهر بر عقل و اندیشه.

۹. گزینه «ب»: مفهوم محوری پرسش «امیدواری به آینده‌ای روشن» است که در گزینه «ب» مشاهده می‌شود.
۱۰. گزینه «الف»: مفهوم محوری صورت سؤال این است که «حال عاشق را فقط عاشق می‌فهمد» که این مفهوم در گزینه «الف» به چشم می‌خورد.

پاسخ درس ۵

۱. الف) درست / ب) نادرست (سفله: فرومایه، بدسرشت) / پ) نادرست (ستوران: جمع «ستور» حیوانات چهارپا به‌ویژه اسب، استر و الاغ / ت) درست / ث) نادرست (گرز: ویژگی نوعی مارسمی و خطرناک / ج) درست / چ) درست
۲. الف) سریر: تخت پادشاهی، اورنگ
۳. الف) «خوار» به معنی «پست» نادرست آمده‌است و شکل درست آن «خار» به معنی «تیغ» است.
۴. الف) قصیده - ۱۳۰۱ شمسی
۵. فقط در بیت «پ» و «ث» حسن تعلیل دیده‌می‌شود در بقیه بیت‌ها حسن تعلیل، آمده‌است.
۶. گزینه ۳ در بیت پرسش، یک ترکیب وصفی (مشت درشت) و دو ترکیب اضافی (مشت روزگار، گردش قرن‌ها) وجود دارد. بررسی بقیه بیت‌ها:
- الف) چشم بشر (اضافی)، روی تو (اضافی)، چهر دل‌بند (وصفی)
ب) دیو سپید (وصفی)، دیوپای دریند (وصفی)، گنبدگیتی (اضافی)
پ) قلب فسرده (وصفی)، قلب زمین (اضافی)، یک چند (وصفی)
ت) دل زمانه (اضافی)، آن آتش (وصفی)، آتش خود (اضافی)
۷. سه ترکیب وصفی: این دوربنیان، این شور، طوق عنبرفام
هشت ترکیب اضافی: اهل دل، قبله دوربنیان، گوشه ابرو، ابروی که (چه کسی)، نمکدان که (چه کسی) طوق قُمری، حلقه گیسو، گیسوی که (چه کسی)
۸. گزینه «ب» مفهوم محوری بیت پرسش «واژگونی ارزش‌ها» است که این مفهوم در بیت «ب» مشاهده می‌شود.
- بیت الف: ای ثروتمند به انسان‌های ضعیف به چشم حقارت نگاه‌مکن.
۹. مفهوم بیت پرسش الف: «دعوت به سخن گفتن» است اما سایر بیت‌ها از «سکوت و خاموشی» سخن می‌گویند.
۱۰. بیت‌های «ت» و «ث» نادرست هستند:
بیت «ت»: پرهیز از تزویر و ریاکاری.
بیت «ث»: سررشته کارها به دست خداست.

پاسخ درس ۳

۱. گزینه «ب»: دقت شود واژه «مفرد» به صورت جمع و واژه «جمع» به صورت «مفرد» معنی نشود.
۲. گزینه «الف»: «همت» در گزینه «الف» به معنی «اراده و قصد» ولی در گزینه «ب»، «پ» و «ت» به معنی «مدد و توجه‌خواستن از مرشد و پیر» است.
۳. گزینه «ب»: «جانب» به معنی «بیگانگان» است نه «بیگانه»
۴. گزینه «الف»: واژه مناسب این بیت «اثیر» به معنی «کره آتش» و «آسمان» است که در این بیت به جای آن «اسیر» (گرفتار) نوشته شده‌است.
۵. گزینه «الف»: «قربت» به معنی «نزدیک» در این بیت نادرست است و باید به شکل «غربت» (دوری) نوشته شود.
۶. گزینه «ب»: این بیت شکایت شاعر از «غم و اندوه» است ولی در گزینه «الف» به مفهوم «آزادی و مبارزه با بیگانگان» اشاره دارد که نمونه «غزل اجتماعی» است.
۷. مجازهای موجود عبارت‌انداز:
- الف) «جهان» ← مردم جهان / «دامن، دست» ← وجود
ب) «سر» ← کل وجود
پ) «هزار» ← تعداد زیاد / «خاک» ← گور
ت) «ریتا» ← دعا
۸. الف) اشاره به جام‌جم (جام جمشید) / ب) اشاره به داستان حضرت یوسف^(ع) / پ) تلمیح ندارد / ت) اشاره به داستان حضرت سلیمان^(ع) و دزدیدن انگشتری ایشان به دست اهریمن / ث) اشاره به داستان اساطیری سیمرغ و جایگاه او در کوه قاف / ج) تلمیح ندارد.
۹. الف) باد در قفس کردن: آب در غربال ریختن «کنایه از» انجام کار بیهوده است. / ب) رخت‌بستن: کنایه از آماده سفرشدن / ت) به صحرا افکندن: کنایه از آشکارکردن / ث) بستر به خاک‌وخون گرفتن: کنایه از شهیدشدن
۱۰. فقط «ب» حذف فعل ندارد / الف) اما از عندلیب [می‌توان شنید] / پ) حلالیت [باشد]، حرامت [باشد] / ت) ای همدرد [باتو هستم] / من پیکانی اندر دل [دارم] / ث) تو درون پرده [هستی] خلقی به تو مبتلا [هستند].

پاسخ درس ۶

۱. گزینه‌های «ب»، «ت» نادرست‌اند. (بدحالان: کسانی که سیروس‌سلوک آن‌ها به سوی حق کند است. / بی‌گاه‌شدن: فرارسیدن هنگام غروب یا شب
۲. گزینه «الف»: در این گزینه، «دستور» به معنی «وزیر» به کاررفته است اما در سایر گزینه‌ها به معنی «جازه و رخصت» است.
۳. گزینه «ت»: در گزینه «ت» حریف کسی بودن: مقابله کردن / سایر گزینه‌ها: دوست، همدم، همراه
۴. گزینه «ب»: «مسطور» به معنی «نوشته‌شده» غلط است و املائی درست آن «مستور» به معنی «پنهانی» است.
۵. گزینه «پ»
۶. در گزینه‌های «ب»، «ج» و «ح» اسلوب معادله به کاررفته است.
۷. گزینه «ب»: «وادی» مضاف‌الیه است: از سرگرفتن وادی (مضاف‌الیه) پیموده ...
۸. گزینه «الف» / در گزینه «ب» جای مضاف و مضاف‌الیه عوض شده است. جان غافل را سفر ← سفر جان غافل
پای خواب‌آلوده را منزل ← منزل پای خواب‌آلوده
۹. گزینه «ب»: حقیقت عشق را فقط عاشق درک می‌کند.
۱۰. گزینه «ت»: مفهوم این بیت: «ارزش سخن» است.

پاسخ درس ۷

۱. گزینه‌های «الف» (محب: دوستدار)، «ت» (ناگزیر: ناچار)، غایت (نهایت) نادرست معنی شده‌اند.
۲. گزینه «ب»، تمحید ← تمهید (آماده‌ساختن)
۳. گزینه «پ» در بیت «الف» (بهر ← بحر)، در گزینه «ب» (حیاط ← حیات) و در گزینه «ت» (معوا ← مأوا).
۴. گزینه «الف» دقت کنید سجع کلمات آهنگین پایان جملات و عبارات است واژه «سهل با جهل» سجع است.
۵. گزینه «ب» و «ج» نادرست هستند بقیه گزینه‌ها درست‌اند.
در گزینه «ب»، «اسلوب معادله» وجود دارد ولی «ابهام» به کاررفته است.
در گزینه «ج» نیز «اسلوب معادله» خودنمایی می‌کند ولی «حسن تعلیل» وجود ندارد.
۶. در بیت‌های «ب»، «ج» (مسند) وجود ندارد. «ب»، «بود»: غیراسنادی (وجودداشت) همچنین «گشت» به معنی «گشت‌وگذار» است. در گزینه «ج» نیز «مسند» نیامده است.

بررسی بقیه بیت‌ها:

- الف) مرغ سخندان: مسند / پ) رقیب، (که چه کسی) است؟ / ث) من در سیراب: مفعول، «سیراب»: مسند / ج) هم‌عنان، سرگشته، سرگشته، هم‌زبان، دیوانه، دیوانه: مسند / ح) غم‌خوار، آگه، آگاهی: مسند
۷. در گزینه‌های الف، پ، ت، ج جمله «چهارجزئی با مفعول و مسند» نداریم. در گزینه ب: (جهان: مفعول / خراب: مسند / کنی: فعل) / ث: (درون فروماندگان: مفعول / شاد: مسند / کن: فعل) / ج: (سیرت سروران: مفعول / کرم: مسند / خوانده‌ام: فعل) / خ: (دل را: مفعول / هدف تیر ستم: مسند / خواند: فعل)
۸. الف) همه: مضاف‌الیه / افشا: مسند / ش: مفعول / پرده‌نشین: مسند / ب) رنج: نهاد / راحت: مسند / همان: صفت / آن: نهاد / م: مضاف‌الیه، (پ) مو: نهاد، ت: مضاف‌الیه / سبک: قید / ت) جانان: مضاف‌الیه / جرس: نهاد / محمل‌ها: مفعول
۹. گزینه «الف» مفهوم محوری پرسش «اتحاد عاشق و معشوق» (یکی شدن عاشق و معشوق) است.
۱۰. گزینه «پ» بیت اول: جان‌فشانی در عشق (عاشق نباید هرگز به دنبال خواسته‌های خود باشد) ولی در بیت دوم: کسی که بی‌بهره از عشق است مُرده‌ای بیش نیست.

پاسخ درس ۸

۱. گزینه «ت»: طلیسان: نوعی ردا / کیانی: منسوب به کیان / کیان: کی‌ها، هر یک از پادشاهان داستانی ایران از کیکاووس تا دارا / گزینه «ث»: چریغ: تلفظ محلی «چراغ» نزد مردم سیرجان، چریغ آفتاب: طلوع آفتاب، صبح زود.
۲. گزینه «ب»: تاقه ← طاقه
۳. در گزینه «پ»، «مثلی» دیده نمی‌شود.
۴. گزینه‌های «پ» و «ج» نادرست‌اند. بررسی سایر گزینه‌ها: الف) باران اشک: تشبیه / پخته و خام: تضاد / ب) از راه مرو: کنایه / سپهر مهلت‌بدهد: استعاره (=تشخیص) / پ) چشمه حیوان: تلمیح / پارادوکس ندارد / ت) آینه دل: تشبیه / غیر، دوست: تضاد / ث) شهر: مجاز (مردم شهر) / آتش عشق، دریای غم: اضافه تشبیهی / ج) اشاره به سجده‌نکردن ابلیس بر آدم^(ع): تلمیح / تشبیه ندارد
۵. گزینه الف ← مطالعه تفاسیر قرآن
 هسته مضاف‌الیه ← مضاف‌الیه
 غزلیات این شاعر بی‌بدیل ← مضاف‌الیه
 هسته صفت‌مضاف‌الیه ← صفت‌مضاف‌الیه
 روح: متمم [روح اشعار حافظ را: به روح اشعار حافظ ...]
 گزینه «ب» ← این راه را نهایت: نهایت این راه
 هسته صفت‌مضاف‌الیه ← مضاف‌الیه
۶. گزینه «ب» ← این راه را نهایت: نهایت این راه
 هسته صفت‌مضاف‌الیه ← مضاف‌الیه

۷. گزینه «پ»: بررسی گزینه‌ها: الف) یک ذره آذر / ب) صد قافله دل / ت) صد فرسنگ را
۸. گزینه «ب»: مفهوم محوری بیت پرسش «رهایی از تعلقات در طریق عشق» است. مفهوم گزینه «ب» این است که: تا قدرت داشتی ستم کردی، وقتی عاجز گشتی همانند کرکس شدی (به مرده‌خواری روی آوردی)
۹. گزینه «الف»: مفهوم بیت: «بی‌قراری و بی‌صبری عاشق» است. گزینه «ب» و «پ»: توصیه به صبر و بیان فایده آن
۱۰. گزینه‌های «الف و پ» نادرست هستند.
الف) ستایش شکرگزاری
پ) ستایش اخلاص و ترک ریا (توصیه به اخلاص عمل)

پاسخ درس ۹

۱. گزینه «الف»: (بن: پسته وحشی، درختی خودرو و وحشی که در بعضی نقاط کوهستانی ایران می‌روید) / «ث»: (قاش: قاج، قسمت برآمده جلوی زین، کوهه زین) / «ج»: (قدس: پاکی، صفا، قداست) (مقدس: پاک، باصفا)
۲. گزینه «ب»: (تماشا: دیدن) بقیه گزینه‌ها: تماشا: تفریح و تفریح
۳. واژه‌های سموم (الف)، مواهب (ج)، تموز (ح) نادرست‌اند.
سموم: باد گرم و مهلک / مواهب: جمع موهبت (بخشش‌ها) / تموز: ماه اول تابستان (تیرماه)
۴. گزینه «پ» درست است. بررسی بقیه گزینه‌ها:
الف) کحر: کهر / ب) حصب: حسب (قد، بزرگی، اندازه) / ث) حوضه: حوزه (ناحیه، طرف) / ج) شیحه: شیبه
۵. گزینه «ب»: شاعر سخن گفتن شیرین و زیبای معشوق را همانند طوطی و حتی زیباتر از آن می‌داند و قامت معشوق را به سرو، تشبیه کرده و حتی زیباتر از آن دانسته‌است. / شکر: استعاره سخن زیبا / مُردن «طوبی» (درخت بهشتی) از شدت زیبایی قامت تو: تشخیص و استعاره.

بررسی بقیه گزینه‌ها:

الف) پارادوکس ندارد / تشبیه: حدیث چو شکر / پ) کنایه: بادپیمودن: بی‌بهره ماندن، کار بیهوده کردن، زبان دردکشیدن: سکوت کردن، از دست بیرون شدن قرار: بی‌تایی / اغراق ندارد / ت) تشخیص و استعاره: پیاده بودن دل، حسن تعلیل ندارد / ث) اسلوب معادله دارد ولی حس آمیزی ندارد / ج) جناس: سر بر، حسن تعلیل ندارد.

۶. دو سیر زعفران (ممیز) / لباس خواهر بزرگ‌تر (صفت مضاف‌الیه) / یک فروند هواپیما (ممیز) / لباس نسبتاً نفیس (قید صفت) / شرکت‌کننده المپیاد ادبی (صفت مضاف‌الیه) / کتاب جغرافیای منطقه (مضاف‌الیه مضاف‌الیه) / رنگ در ساختمان (مضاف‌الیه مضاف‌الیه)

۷. شش «وابسته وابسته» وجود دارد:

- ناله‌های گریه‌آلود آن امام راستین

صفت مضاف‌الیه صفت مضاف‌الیه

- کنار آن مدینه پلید

صفت مضاف‌الیه صفت مضاف‌الیه

- قلب آن کویر

صفت مضاف‌الیه

- قلب کویر بی‌فریاد

صفت مضاف‌الیه

۸. گزینه «ت» حرف ربط وابسته‌ساز «که، اگر، تا» به‌ترتیب در گزینه‌های الف، ب، پ؛ جمله غیرساده (مرکب) می‌سازند اما در بیت «ت» حرف ربط وابسته‌ساز به‌کاررفته‌است.

۹. گزینه «ب» مفهوم محوری عبارت و بیت «ب» از عزت به ذلت رسیدن (از اوج به حضيض افتادن و تغییر موقعیت‌ها از مثبت به منفی) است.

۱۰. گزینه «الف» مفهوم محوری عبارت پرسش و گزینه «ب»: «علامت عقل و ناکارآمدی آن» است.

اردوی تدارکاتی ۱

شبهه ساز امتحان نهایی از نیمه اول کتاب
همراه با پاسخ نامه تشریحی
و بیان نکته های کلیدی

نمونه (۱)		نام و نام خانوادگی:	نام دبیرستان:	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	پرسش‌های امتحان نوبت اول (دی ماه) دانش‌آموزان پایه دوازدهم
ردیف	رشته: کلیه رشته‌ها	درس: ادبیات فارسی (۳)			
نمره					
	قلمرو زبانی (۶/۵ نمره)				
	باتوجه به عبارت‌ها و شعرهای زیر، معنای واژگان مشخص شده را بنویسید.				
۰/۲۵	۱.	از <u>نفیرم</u> مرد و زن نالیده‌اند.			
۰/۲۵	۲.	عشق به همه جایی <u>مأوا</u> نکند.			
۰/۲۵	۳.	آن همه زیبایی‌ها و لذت‌ها و <u>نشئه‌های</u> سرشار.			
۰/۲۵	۴.	هنوز <u>طاق</u> ضربی دروازه‌های آن باقی است.			
۰/۲۵	۵.	پرده ناموس بندگان به گناه <u>فاحش</u> ندرد.			
۰/۲۵	۶.	زین بی‌خردان <u>سِفله</u> بستان دادِ دلِ <u>مُردمِ خردمنم</u>			
۰/۵	۷.	در گروه واژگان زیر، نادرستی (های) املائی را بیابید. (درست آن را بنویسید). «بهر وطن، مسلک و روش، باد سحر، طَرفِ چمن، اجانب و بیگانگان، بیت‌الْحزن، قرقه به خون، اهریمن و شیطان، روضه رضوان، چاه زرخدان»			
۰/۲۵	۸.	در کدام پرسش، یک یا تعدادی از واژه‌ها، نادرستی املائی دارد؟ (درست آن را بنویسید). قاش زین، دل از عزا در آوردن، اتافک محصور، حیاط خانه، ترقی و انتصاب			
۰/۲۵	۹.	پر زرق و برق، رفتگر شهرداری، حدّ و حصر، غصّه خوردن، بساط تهویه			
۰/۲۵	۱۰.	ذرت بلالی‌ها، مباحات، عظیمت و رفتن، ایل و عشیره، چشمه ضلال، ایل و تبار			
۰/۲۵	۱۱.	موهب خداداد، بطالت، حقوق قضایی، عدلیّه، آب جیحون			
۰/۵	۱۲.	نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را در مقابل آن‌ها بنویسید. ای <u>جویبار</u> جاری! زین سایه برگ مگر یز کاین گونه <u>فرصت</u> از کف دادند بی‌شماران			
۰/۵	۱۳.	در عبارت زیر، کدام نقش دستوری به «قرینه لفظی» حذف شده است؟ «به خاطر داشتیم که چون به درخت گل رسم، دامنی پر کنم هدیه اصحاب را. چون برسیدم بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت!»			
۱	۱۴.	در بیت‌های زیر «وابسته وابسته» و نوع آن را مشخص کنید. الف) یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی ب) نی حدیث راه پر خون می‌کند قصّه‌های عشق مجنون می‌کند			
۰/۵	۱۵.	در بیت زیر، مصراع اول را مطابق زبان معیار مرتب کنید. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الْحزن است			
۱	۱۶.	هم‌آوای واژگان زیر را به همراه معنی آن‌ها بنویسید. بحر (۱) اسیر (۲) خوار (۳) منصوب (۴)			
	قلمرو ادبی (۵/۵ نمره)				
	در هر یک از بیت‌های زیر، آرایه نوشته شده در مقابل هر بیت را نشان دهید و توضیح دهید.				
۰/۲۵	۱۷.	از سیم به سر یکی گله خود ز آهن به میان یکی کمر بند (استعاره)			
۰/۲۵	۱۸.	تو قلب فسرده زمینی از درد، ورم نموده یک، چند (تشبیه)			

نمونه (۱)		پرسش‌های امتحان نوبت اول (دی ماه) دانش‌آموزان پایه دوازدهم	
رشته: کلیه رشته‌ها	نام و نام خانوادگی:	نام دبیرستان:	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه
ردیف	درس: ادبیات فارسی (۳)		
نمره			
۱۹	بگرای چو ازدهای گرز	بخروش چو شرز شیر ارغند (جناس)	۰/۲۵
۲۰	ای مادر سرسپید بشنو	این پند سیاه‌بخت فرزند (کنایه)	۰/۲۵
در هر یک از جمله‌های زیر «کنایه‌ها» را بیابید و مفهوم آن‌ها را بنویسید.			
۲۱	در این دو شهر تنها یک سر پر می‌زدیم.		
۲۲	یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می‌زد.		
۲۳	دل گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی	مرداد مه و گاه دی‌اش نام‌نهادند	۰/۵
در کدام بیت، یکی از آرایه‌های مقابل آن نادرست است؟			
۲۴	بلندآوازه سازد شور عاشق عشق سرکش را	به فریاد آورد مشت‌ی نمک دریای آتش را (اسلوب معادله، تشخیص)	۰/۲۵
۲۵	گفتار تلخ از آن لب شیرین چو شکر است	ای جان من که خسرو خوبان عالمی (حسن تعلیل، حس آمیزی)	۰/۲۵
۲۶	پدیدآورندگان آثار زیر، چه کسانی هستند؟ الف) از پاریز تا پاریس ب) فی حقیقة العشق		
اشعار زیر را کامل کنید:			
۲۷	«ای بی‌خبر بکوش که صاحب خبر شوی	تا راهرو نباشی که راهبر شوی»	۰/۵
۲۸	در مکتب	۰/۵
۲۹	دست از مس	۰/۵
۳۰	«ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران	بیداری ستاره در چشم جویباران»	۰/۵
.....	آیینة نگاهت	۰/۵
.....	باز آ	۰/۵
قلمرو فکری (۸ نمره)			
عبارت‌ها و شعرهای زیر را به نثر روان بنویسید.			
۳۱	وظیفه روزی به خطای منکر نبرد.		
۳۲	گفت: از بهر غرامت جامه‌ات بیرون کنم.		
۳۳	سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد.		
۳۴	آدمی به هر جا می‌رود گمان می‌کند به غایت‌القصوای مقصود خود رسیده‌است.		
۳۵	آیین طریق از نفس پیر مغان یافت	آن خضر که فرخنده‌پی‌اش نام نهادند	۰/۷۵
۳۶	گرم تماشا و غرق در دریای سبز معلقی که بر آن، مرغان الماس پر، ستارگان زیبا و خاموش تک تک از غیب، سرمی‌زنند.		
۳۷	محرم این هوش جز بی‌هوش نیست	مر زبان را مشتری جز گوش نیست	۱
۳۸	مفهوم عبارت زیر چیست؟ «از بیم عقب‌جرآة دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار غاشیة حکومت سرهنگ‌ها پناه ببرد»		

نمونه (۱) نام و نام خانوادگی: _____ نام دبیرستان: _____ مدّت امتحان: ۷۰ دقیقه	
رشته: کلیه رشته‌ها درس: ادبیات فارسی (۳)	
ردیف	نمره
۳۹.	۱
سرودهٔ زیر با کدام گزینه، ارتباط معنایی دارد؟ (توضیح دهید). «من نمازم را وقتی می‌خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدستهٔ سرو / من نمازم را پی تکبیرة الاحرام علف می‌خوانم / پی قدقامت موج» الف) درختان کهنی که سالیان دراز سر بر شانهٔ هم داده‌اند آب را تا باغستان و مزرعه مشایعت می‌کنند. ب) چه آغاز خوبی و چه پایان خوب‌تری! لحظه‌ای که هر سال، از نخستین دم بهار، بی‌صبرانه چشم به راهش بودیم. پ) درختش، غارش، کوهش، هر صخرهٔ سنگ و سنگ‌ریزه‌اش آیات وحی را بر لب دارد و زبان گویای خدا می‌شود. ت) ماه با تلالو پرشکوهش از راه رسید و گل‌های الماس شکفتند و قندیل زیبای پروین سرزد.	
۴۰.	۰/۵
باتوجه‌به عبارت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. «به حُسن – که مطلوب همه است – دشوار می‌توان رسید؛ زیرا که وصول به حُسن، ممکن نشود آلا به واسطهٔ عشق، و عشق هر کسی را به خود راه ندهد و به همه‌جایی مأوا نکند و به هر دیده روی ننماید.» شرط دستیابی به «خوبی» چیست؟	
۴۱.	۰/۵
منظور از قسمت مشخص‌شده چیست؟	
۴۲.	۰/۵
در کدام گزینه به سخن مشهور «كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَىٰ أَصْلِهِ» (هر چیزی به اصل خود بازمی‌گردد). اشاره شده‌است؟ الف) من به هر جمعیتی نالان شدم جفت خوش حالان و بدحالان شدم ب) کز نیستان تا مرا ببریده‌اند در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند پ) هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش	
۴۳.	۰/۵
در شعرهای زیر منظور از قسمت‌های مشخص‌شده چیست؟ مستی ز آن سبب افتان و خیزان می‌روی گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست	
۴۴.	۰/۵
گفت: نزدیک است والی را سرای آنجا شویم گفت والی از کجا در خانهٔ خمار نیست	

پرسش‌های امتحان نوبت اول (دی ماه) دانش‌آموزان پایه دوازدهم		نام و نام خانوادگی:	نام دبیرستان:	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	رشته: کلیه رشته‌ها	نمونه (۲)
ردیف	نمره	درس: ادبیات فارسی (۳)				
قلمروزیانی (۶/۵ نمره)						
باتوجه‌به عبارت‌ها و شعرهای زیر، معنای واژگان مشخص‌شده را بنویسید.						
۱.	۰/۲۵	مسلك مرغ گرفتار قفس، هم‌چو من است.				
۲.	۰/۲۵	عملیات احداث خاکریز شروع شد.				
۳.	۰/۲۵	سینه خواهم شرحه شرحه از فراق				
۴.	۰/۲۵	سودای عشق از زیرکی جهان، بهتر ارزد.				
۵.	۰/۲۵	بنده همان به که ز تقصیر خویش	عذر به درگاه خدای آورد			
۶.	۰/۲۵	محتسب، مستی به ره دید و گریانش گرفت	مست گفت: ای دوست این پیراهن است افسار نیست			
۷.	۱/۵	در گروه واژگان زیر، نادرستی (های) املايي را بیايید. (درست آن را بنویسید). «خوان نعمت، گناه فاحش، عصارهٔ تاک، نخل باسق، سفوت آدمیان، موج بحر، دست انابت، اعراض کردن، تضرع و زاری، آفکان کعبه، به تحیر منصوب، مستغرق شدن، هدیه و تحفه»				
۸.	۰/۲۵	در کدام گزینه، همه گروه واژه‌ها، دارای «وابسته وابسته» هستند. نوع آن‌ها را مشخص کنید.				
۹.	۰/۲۵	ظرافت طبع سخنور، ماجرای کاملاً اتفافی				
۱۰.	۰/۲۵	دو فرسخ راه پیموده، غنچه‌های بی‌خار باغچه				
۱۱.	۰/۲۵	گوشه‌های لب پیرمرد، رفیق جهان‌دیدهٔ من				
۱۲.	۰/۲۵	معتبرترین فروشگاه زنجیره‌ای، نوجوانان نسبتاً کوتاه قد				
۱۲.	۰/۲۵	در هر یک از بیت‌های زیر، معادل معنایی «سپری شدن زمان» را بیايید.				
۱۳.	۰/۲۵	مکر او معکوس، او سرزیر شد	روزگارش برد و روزش دیر شد			
۱۳.	۰/۲۵	بی‌گاه شد، بی‌گاه شد، خورشید اندر چاه شد	خورشید جان عاشقان، در خلوت الله شد			
۱۴.	۱	در عبارت زیر، «وابسته‌های وابسته» و نوع آن را مشخص کنید. «در قصاید بهار، آهنگ کلام قدما، طنین‌انداز است، شادابی اندیشهٔ بخردانهٔ رودکی را در اشعار او به خوبی می‌توان دید.»				
۱۵.	۰/۵	نقش دستوری واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید.				
۱۶.	۰/۵	تو کز خلوت نداری بهره، خرج انجمن‌ها شو	که باشد در صدف چون گوهر سیراب عیش ما			
۱۶.	۰/۵	طالبان و سالکان در راه تو	جمله همچون چاکرند و شاه تو			
قلمروایی (۵/۵ نمره)						
۱۷.	۱	در عبارت زیر، «تشبیه، جناس ناهمسان (ناقص)، سجع و استعاره» را نشان دهید. «فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایهٔ ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد.»				
۱۸.	۰/۲۵	مشخص کنید چه بخشی از هر بیت، مربوط به آرایهٔ مقابل آن است و توضیح دهید.				
۱۹.	۰/۲۵	گردد از دست نوازش پایهٔ معنی بلند	مور را شیرین‌سخن دست سلیمان کرده‌است (حسن آمیزی)			
۲۰.	۰/۲۵	ماه از اثر مهر رخت یافت نشانی	ز آن روی جهانی به جمالش نگران شد (حسن تعلیل)			
۲۱.	۰/۲۵	به غیر اشک، کسی حال من نمی‌داند	همیشه طفل ز دیوانگان خبر دارد (اسلوب معادله)			
۲۱.	۰/۲۵	استفاده از شیوهٔ گفت‌وگو در اصطلاح... نامیده می‌شود.				

پرسش‌های امتحان نوبت اول (دی ماه) دانش‌آموزان پایه دوازدهم		نمونه (۲)
نام و نام خانوادگی:		رشته: کلیه رشته‌ها
نام دبیرستان:		درس: ادبیات فارسی (۳)
مدت امتحان: ۷۰ دقیقه		
ردیف	نمره	
		باتوجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.
		«در دفتر ما زمانه فتد نامش از قلم در پیشگاه اهل خرد نیست محترم با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است «افتادن نام از قلم»، کنایه از چیست؟
۰/۲۵		هر ممتی که مردم صاحب قلم نداشت هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت
۰/۲۵		۲۲.
۰/۲۵		۲۳. واژه «جامعه» در معنای حقیقی است یا مجازی؟ توضیح دهید.
۰/۲۵		۲۴. تلمیح به کاررفته در بیت سوم را توضیح دهید.
۰/۵		۲۵. پدیدآورندگان آثار زیر، چه کسانی هستند؟ الف) قصه شیرین و فرهاد (ب) تمهیدات
		اشعار زیر را کامل کنید:
۰/۵		«خواب و خورت ز مرتبه خویش دور کرد گر نور عشق
۰/۵		۲۶. آنکه رسی به خویش که بی خواب و خور شوی
۰/۵		۲۷. یک دم غریق
۰/۵		۲۸. «باز آ که در هوایت خاموشی جنونم ای جویبار
۰/۵		۲۹. فریادها برانگیخت از سنگ کوهساران گفتی
		قلمرو فکری (۸ نمره)
۰/۲۵		عبارت‌ها و شعرهای زیر را به نثر روان بنویسید.
۰/۲۵		۳۰. پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد.
۰/۲۵		۳۱. گفت: کار شرع کار درهم و دینار نیست.
۰/۵		۳۲. در عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند.
۰/۵		۳۳. یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می زد.
۰/۷۵		۳۴. خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند
۰/۷۵		۳۵. شاهین تیزبال افق‌ها بودم، زنبوری طفیلی شدم و به کنجی پناه بردم.
۱		۳۶. نی حریف هر که از یاری برید پرده‌هایش پرده‌های ما درید
۰/۵		۳۷. مفهوم «مبارزه با سلطه بیگانگان» در کدام بیت، دیده می‌شود؟ الف) فکری ای هم‌وطنان در ره آزادی خویش ب) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد پ) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن بنمایید که هر کس نکند مثل من است ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است
۰/۵		۳۸. مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید. فرخی ز جان و دل می‌کند در این محفل جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن دل نثار استقلال، جان فدای آزادی بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است

پرسش‌های امتحان نوبت اول (دی ماه) دانش‌آموزان پایه دوازدهم نام و نام خانوادگی: _____ نام دبیرستان: _____ مدت امتحان: ۷۰ دقیقه		نمونه (۲)
رشته: کلیه رشته‌ها درس: ادبیات فارسی (۳)		ردیف
نمره		
۰/۵	باتوجه به جمله زیر، چه عاملی امپراتوری‌های بزرگ را از بین برده است؟ «امپراتوری‌های بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند معمولاً از سوءهاضمه می‌میرند.»	۳۹
۰/۵	باتوجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. «چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان» الف) منظور از «تو» چه کسی است؟ ب) مفهوم کلی بیت چیست؟	۴۰
۱	باتوجه به عبارت و سروده زیر، «دولت مستعجل» چه مفهومی دارد؟ «آخرین چراغ امپراتوری روم را موسولینی روشن کرد اما همه می‌دانیم که «دولت مستعجل» بود.» «راستی خاتم فیروزه بواسحاقی خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود»	۴۱
۱	مفهوم مشترک سروده و عبارت زیر را بنویسید. «در کفها کاسه زیبایی / بر لبها تلخی دانایی / شهر تو در جای دگر / ره می‌بر با پای دگر» «شهر را و گیرودار شهر را رها کرد و چشم‌ها را منتظر گذاشت و به ده آمد.»	۴۲